

## Ljubljanski Zvon v letu 1929.

«Ljubljanski Zvon» nastopa svoje 49. leto. Listu, ki je bil od prvih početkov do danes zvest služabnik slovenskemu tvornemu duhu in čigar notranja rast in razvoj sta bila vedno najzanesljivejše merilo rasti in razvoja slovenske književnosti, listu, ki je bil pred pol stoletjem kakor danes prava tribuna vseh resnično svobodnih tvorcev in borcev — pač ni potreba še posebej zagovarjati nujnosti in pomembnosti svoje eksistence. Ta nujnost je dana sama po sebi: «Ljubljanski Zvon» se je tekom desetletij svojega obstoja tako organsko spojil z delom slovenske duševnosti, da bi ta duševnost opasno ohromela, ako bi prenehal izhajati. Ko se bo prihodnje leto pisala notranja zgodovina lista, se bo šele razodelo, koliko klenega, trajnega in zdravega je nakopičenega v teh petdesetih letnikih, katerih polovica je prešla že v zgodovino samo: pokazala se bo v strnjenih in bistvenih obrisih prava slika slovenske književnosti zadnjih petdeset let; izoblikovali se bodo naporu posameznih uredništev, ustvariti slovenskemu svobodoumnemu naobraženstvu v njegovem jeziku leposlovno-prosveten list, ki bi ustrezal zahtevam časa, s stalno težnjo poglobitve in razširitve in z voljo, približati ga sodobnim, časovno kritičnim, svobodnim literarno-publicističnim revijam evropskega merila.

Tej volji je ostalo in ostane zvesto tudi sedanje uredništvo. V svetu kreativne duševnosti ni norm in zakonov, ki bi kakor v animalnem in socialnem svetu enako veljavno vezali življenje ljudi; resnično tvorna in plodna je samo brezpogojna in absolutna svoboda. Iz te notranje svobode pa ustvarjajo razne osebnosti najraznovrstnejše oblike, motré svet in njega dogajanje s prerazličnih zreljš, prihajajoč do raznovrstnih tvorb, izsledkov in dognanj, ki so življensko in človeško pomembna vsa, ako so le notranje brezpogojno iskrena, idejno pregnetena, umetniško prekaljena in izoblikovana. «Ljubljanski Zvon» ne more biti v službi kakih ideoloških skupin, kake mišljenske ali naziranjске programatičnosti, kakih časovnih literarnih, umetniških ali političnih gesel — temveč bodi tudi v bodoče svobodno glasilo svobodnih tvornih osebnosti!

Na teh osnovah bo stal tudi prihodnji letnik «Ljubljanskega Zvona». V vsebinskem pogledu bo list kakor doslej poleg izbranega leposlovja, domačega ter sodobnega inozemskega, gojil predvsem časovno-kritičen esej, ki bo v obliki biografij ali temperamentno-polemičnih razprav obračal pozornost evropsko orientiranega sodobnika na pomembnejše osebnosti in dogajanja v literarnem, umetniškem in miselnem svetu naših dni.

V pesniškem delu bodo priobčevali svoje proizvode pomembnejši zastopniki vseh aktivnih pesniških generacij. V pripovedništvu se je letos zaključil roman Jože Pahorja «Serenissima» v svojih prvih dveh delih, ki tvorita zase nekako celoto. Ta celota vsebuje v glavnem v bujni slikovitosti načrtano ljubezen Justa Golje do patricijke Neve Mocenigove ter tragični notranji zlom te ljubezni. «Serenissima» je s svojo barvito fabulistiko že letos našla lepo število vnetih čitateljev. Uverjeni smo, da se to število v novem letniku še znatno pomnoži. Kajti v tretjem in četrtem delu, ki se objavita v prihodnjem letu, se pisateljske in umetniške vrline prvih dveh še občutno stopnjujeta. Čitatelji, ki ljubijo v knjigi dramatično razgibanost dejanja, elementarnost silnih strasti, kresanje močnih volj ter bujno prepletenost

dogajanja, ki pa vzlic svoji «romantičnosti» očituje avtorjev sodobni pogled na življenje in svet — bodo našli v zadnjih dveh delih «Serenissime» svoje popolno zadoščenje. Dejanje dela, ki je vseskozi izredno živo in napeto, se vrši v Zadru, na Cipru, beganje po Benetkah in Italiji ter končno pobeg na domačo zemljo, v Karnijske gore. Tudi ta dva zadnja dela tvorita zase nekako organsko celoto.

Poleg romana se priobčijo krajše novele in dramatska dela, po možnosti zaključena v eni številki. Pavel Golia priobči svojo dramatsko legendo «Kralj brezpravnih». Anton Novačan prične objavljati nadaljevanje «Celjske kronike», Friderika. M. Šnuderl, ki se je letos častno uvedel v krog pripovednikov «Ljubljanskega Zvona», objavi novelo «Soeur Isabelle» in «Luč brez žarkov». Več krajših del sta izročila uredništvu pisatelja Fr. Bevkin M. Jarc, razen tega so jih najavili še: Juš Kozak, Cvetko Golar. B. Kreft, I. Zorec, Ivan Albreht, A. Ocvirk i. dr. V pripovednem delu se objavi nadalje nekaj izvirnih potopisnih esejev.

Za esejistični del je že poslal uredništvu prof. Janko Lavrin študiji «O romantični mentaliteti» in o Balzacu. Prof. dr. Fr. Kidriča aktualna razprava «Frankofili v Napoleonovi Iliriji», ki letos ni prišla na vrsto, izide prihodnje leto. O domačih problemih bodo pisali: O. Župančič, Fr. Albrecht, B. Borko, dr. K. Dobida, dr. J. Glonar, dr. F. Kozak, A. Lajovic, dr. Fr. Mesesnel, J. Rozman, J. Vidmar i. dr. O inozemskih slovstvih bodo poročali in razpravljali: o francoski, španski in italijanski literaturi dr. A. Debeljak in dr. St. Leben, o Tolstem in o ruskem slovstvu doktor N. Preobraženskij, o angleški povojni literaturi dr. J. Kelemina. V filozofskem področju bo pisal dr. Fr. Veber; dr. Fr. Čibej bo načrtal predvsem dvojce najzanimivejših sodobnih filozofskih likov, Bergsona in Schellerja, pisal po bo tudi o teoriji in svetovnem naziranju. Publicist A. Prepeluh končno je izročil uredništvu stvarno in zanimivo, z nepristransko objektivnostjo pisan članek o Leninu. — O glasbi bosta poročala komponista M. Kogoj in S. Osterc, o drami pa bodo razpravljali B. Kreft, M. Šnuderl in Fr. Albrecht. V književnih poročilih bodo razpravljali o domačih delih J. Glonar, J. Vidmar, Fr. Albrecht, B. Kreft, A. Ocvirk, o srbskohrvaških B. Borko, M. Jarc i. dr., v Kroniki pa se bo v kratkih, jedrnatih poročilih javljalo predvsem o stanju sodobne evropske duševnosti.

List bo tudi v prihodnjem letu imel svojo umetniško prilogo, in sicer poleg potrebov tudi reprodukcije domačih in tujih mojstrov.

Uredništvo in uprava se hočeta potruditi, da doženeta list v formalnem in vsebinskem pogledu do nekega možnega viška, naloga kulturnega občinstva pa je, da s svojimi sredstvi podpre list, ki se more notranje razvijati in poglobljati samo, ako čuti primeren odziv in umevanje v najširših duhovnih plasteh naroda.

Ljubljanski Zvon izhaja mesečno in stane celoletno 120, polletno 60, četrtletno 30, za inozemstvo 150 Din. Naroča se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Prešernova ulica št. 54.

V Ljubljani, decembra 1928.

Uredništvo in uprava «Ljubljanskega Zvona».

«Življenje» je po zadržanju čuda hladen in trezen, kompozicijsko pa dokaj preprost.

Tem stiliziranim delom stoje ostro nasproti naturalistično pojmovani portreti, kakor je Seliškarjev in lastni portret. Po doseženi sličnosti je prvi kar izvrsten, boljši od Vidmarjeve slike, vendar pa le bolj kiparsko, nego umetniško zanimiv. V splošnem treba reči, da so obrazi Kosovih soh stereotipni in brez osebne oznake. To in pa stalno ponavljajoči se način oblikovanja telesa mi pravi, da Kos v svojem dnu le ni realista. Res je, da njegove plastike točno in brezosebno obnavljajo model (časih močno slogovno presnovan), ne podajo pa nevidnega, nadčutnega jedra, ki se skriva pod površino. Zdi se mi, da je to bolj izliv avtorjevega osebnega značaja, nego zavestno hotenje. Dekorativno stremljenje često nadomesti človečansko pomembnost.

Tine Kos je izmed te trojice najjačja umetniška osebnost. Tehnično je res močan in v oblikovanju vseskozi siguren tvorec mirnega, neborbenega značaja. V dekorativni in stavbinski plastiki mu leži bodočnost.

Razstavi te trojice so nadeli značko «novega realizma». Kje pa je ta novi, zdravi realizem? V čem je pomembnost, v čem novost njihovega ustvarjanja, kje je napredek nad drugovi v slovenski umetnosti? Da absolutno, za široki svet, to slikarstvo in ta plastika ne znači ne odkritja ne novotarije, vemo vsi. V čem se pa dela Vidmarjev in deloma tudi Kosa po pojmovanju razlikujejo od poslednjih del bratov Kraljev, Serajnika, celo od Pilonovih portretov izza par let nazaj? Primerjanje umetnostnih kvalitiet je tu problem zase. Mislim, da je novo pri njih (dasi za nje že staro) hotenje, otresti se poslednjih ostankov idealističnega odnosa do sveta, in težnja, razvozlati njegovo uganko z intelektualnim aparatom. Da ni v njih resnično umetniško oblikujoče sile, bi jim to stališče moglo postati usodno.

Realizma pa, ki ne bi dajal resničnosti posplošnjene in dvignjene iz slučajnosti pojavov, ki ne bi gradil s čutnimi sredstvi sublimiranega, pomnoženega življenja, nam res ni treba. Za to nam služijo danes že dovolj spopolnjena mehanična sredstva. Umetnost je vselej iz tvorčeve fantazije ustvarjala in čutno oblikovala resnico in lepoto, ki je v vsem stvarstvu, ni pa iskala razumskih rešitev človečanskih problemov.

Zato se mi zdi, da je eno, danes najjače poudarjano plat značaja teh razstavljalcev točno podal avtor nekega slavnospeva z ugotovitvijo, da ustvarjajo tako, da morejo «umetnino do dna užiti tudi najpriprostejši z d r a v i možgan» ... Tu je jedro. Mar res ustvarjajo ti trije le za možgane? Kaj pa za srce, za dušo gledalčevo nimajo ničesar? Da bi nudili božanske hrane njegovi vesti, dajali utehe in pokoja njegovi notranjosti, za njega preobraženje v resnici in lepoto, za obogatitev in poboljšanje gledalčevo jim pa res ni mar? Ne verjamem tega, nočem in ne morem verjeti.

K. Dobida.

## P R E Š E R N O S L O V J E

### D I Z M A

Nekdaj šteli so na prste, kar sem ljubil jih, device,  
zda j na prste v pesmih mojih črke štejejo, vrstice;  
in zda j vidim: prav imele so ženice pri kofetu,  
češ, da v vsej ljubezni moji ni nikdar biló resnice:  
komaj, da sem ljubil Trojko, je Žigon odkril Slovencem,  
že me Puntar, joj, zasačil v tajnih mrežah je Sedmice.

Urednikov «imprimatur» 2. novembra 1928.